

מנהיגותו של משה – בפרשת עגל הזהב.

שמות לב – לה

מבוסס על עבודתה של אפרת וקסמן/מדרשת

בשעה שעלה משה להר סיני לקבל מה' את לוחות הברית, חטא העם בהנהגת אהרון בעשיית עגל הזהב. העגל נוצק מזהב, או נעשה מעץ וצופה בזהב (דרך ייצורו המדויקת אינה ברורה). את הזהב הפיקו בני ישראל מהתכת נזמי זהב ותכשיטים אחרים שנידבו לשם יצירתו.

מדוע עשה אהרון את 'עגל הזהב'?

סיפור העגל קושר בבירור את דרישת העם מאהרון "עשה לנו אלוהים" עם היעדרותו הממושכת של משה (שמות ל"ב 1, 23).

הסיפור משובץ בספר שמות אחרי ההוראות לבניית המשכן, אך לפני התיאור של הקמתו. המשכן אמור לשמש כעדות לשכינת ה' השוכנת תמיד במחנה (שמות כ"ה 8). מכיוון שמשה נעלם על ההר, והמשכן עדיין לא הוקם, ביקש העם תחליף שישימש כסמל לנוכחות אלוהים במחנה. ייתכן שבשלב זה, שבו טרם הוקם המשכן, העגל היה אמור לסמל באופן פיסיו את נוכחותו הבלתי-נראית של אלוהי ישראל. לפי הסבר זה, מעשהו של אהרון מתפרש כניסיון להביא לפני העם סמל מוחשי לנוכחות האלוהים המופשט - "ויעשהו עגל מסכה, ויאמרו: אלה אלוהיך, ישראל, אשר העלוך מארץ מצרים" (שמות ל"ב 4).

מדוע עשה אהרון דווקא עגל? בעניין זה יש דעות שונות.

1. העגל היה חיקוי של אלוהות מצרית בדמות שור, שבני ישראל הכירו.
  2. שההשפעה היא של אחת מדתות המזרח הקדום, מפני שדמות של בעל חיים הנושא את האל או את פתרו היתה מוטיב נפוץ באמנויות הכנענים, הארמים והחיתים.
- החטא בעבודת העגל** הוא שהעם עלול לראות בעגל הזהב עצמו אלוהות, כפי שהיה נהוג אצל עמי כנען.
- החטא מתרחש זמן קצר (ארבעים יום) לאחר שה' מודיע לעמו את עשרת הדיברות, שבהן יש איסור מפורש על עשיית פסל ותמונה כהגשמה פיסית של האל, ואיסור לעבוד לאל כזה (שמות כ' 2-3).

הסיפור מובא בשמות ל"ב ובדברים ט'.

העונשים על חטא העגל על חטא העגל נענש העם קשות. לאחר שמשה ניפץ את לוחות הברית: העגל נשרף ונטחן עד דק, אָפְרוּ פּוֹזֵר עַל הַמִּים –

1. העם הושקה במים (פרק ל"ב 20); (אולי כדי לבחון מי החוטאים?)
2. ראשי המסיתים והחוטאים, כשלושת אלפים איש, הוצאו להורג על ידי בני שבט לוי (ל"ב 27-28).

3. ה' הביא על העם מגפה (פרק ל"ב 35).

שמות לב-לה: משה במבחן עגל הזהב

שמות, פרק לב, פסוק א וַיֵּרָא הָעָם כִּי-בָשַׁשׁ מֹשֶׁה לְרַדֵּת מִן-הַהָר; וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אֶהֱרֹן וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו, קוּמ עִשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ - כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא יַדְעֵנוּ מָה הִיָּה לוֹ.

מה קורה לעם בהיעדרו של משה? כאשר הוא נותר ללא מנהיג?

ז וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה: לֵךְ-רַד כִּי שַׁחַת **עַמְךָ** אֲשֶׁר הֶעֱלִית מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. ח סָרוּ מִהָר מִן-הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתֶם. עֲשׂוּ לָהֶם עֵגֶל מִסֶּכָה וַיִּשְׁתַּחֲוּ-לוֹ וַיִּזְבְּחוּ-לוֹ וַיֹּאמְרוּ, אֵלֵה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הֶעֱלִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם. ט וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה: רְאִיתִי אֶת-**הָעָם** הַזֶּה וְהִנֵּה **עִם-קִשָּׁה-עֵרָף** הוּא. י וְעַתָּה הִנֵּיטָה לִי וַיִּחַר-אִפִּי בָהֶם וְאָכַלְתִּים וְאֶעֱשֶׂה אוֹתָךְ לְגוֹי גְדוֹל. יא וַיַּחַל מֹשֶׁה אֶת-פָּנָיו ה' אֱלֹהֵיו וַיֹּאמֶר, לָמָּה ה' יַחַרֵּה אִפֶּךָ **בְּעַמְךָ** אֲשֶׁר הוֹצֵאת מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּכַח גְּדוֹל וּבְיַד חֲזָקָה. יב לָמָּה יֹאמְרוּ מִצְרַיִם לֵאמֹר, בְּרָעָה הוֹצִיאָם לְהַרְגֵם אֲתֶם בְּהָרִים וְלִכְלַתְתֶּם מֵעַל פְּנֵי הָאָדָמָה; שׁוּב מִמְּחֻרֹן אִפֶּךָ וְהִנָּחֶם עַל-הַרְעָה **לְעַמְךָ**. יג זָכַר לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיִשְׂרָאֵל עַבְדֶּיךָ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לָהֶם בְּךָ, וַתְּדַבֵּר אֱלֹהִים, אַרְבָּה אֶת-זַרְעֲכֶם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם וְכָל-הָאָרֶץ הַזֹּאת אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֶתֶן לְזַרְעֲכֶם וְנָחְלוּ לָעָלָם. יד וַיִּנָּחֶם ה' עַל-הַרְעָה אֲשֶׁר דִּבַּר לַעֲשׂוֹת **לְעַמּוֹ**.

שמות, פרק לב, פסוקים ז-יד

כיצד אתם מבינים את ההוראה "לך רד כי שחת עמך, אשר העלית מארץ מצרים"?

אילו תהיות ושאלות מעוררת ההנחיה הזו?

מה למדים מהטיית המילה 'עם' על רגשותיו של ה' לעמו? ועל ניסיונות משה להחזיר

את אהבת ה' לעמו?

שימו לב גם לדיאלוג המתנהל בין משה לאלוהים: כיצד מתייצב משה מול אלוהים? אילו נימוקים מעלה משה?

מה דעתכם על המשא ומתן שמתנהל כאן?

מדרש תנחומא, פרשת כי תשא, סימן כא

אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: עמך עשו את העגל. שאני אמרתי לך: והוצאתי את צבאותי את עמי בני ישראל (שמו' ז ד), ואת היית גרם (=טפש) וקבלת הערב רב (=אספסוף שהצטרף לבני ישראל בצאתם ממצרים), ואמרת: מוטב לקבל את השבים. ואני הייתי רואה מה עתידים לעשות, והם שעשו את העגל, שהיו עובדי עבודה זרה וגרמו לעמי לחטוא עימהם.

המדרש מתייחס לפסוקים **בשמות י"ב** המציינים כי בין היוצאים ממצרים "גם ערב רב עלה איתם":

וַיִּסְעוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מֵרַעַמְסֵס סִכְתָּה כָּשָׁשׁ מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלֵי הַגְּבָרִים לְבַד מִטָּף; וְגַם **עֶרְב רַב** עָלָה אִתָּם וַצֹּאן וּבָקָר מְקֻנָּה כְּבֹד מְאֹד. (שמות, פרק יב, פסוקים לז-לח)

לפי המדרש, מי הקבוצה שגרמה לחטא העגל? האם אתם מסכימים עם דעה זו?

נמקו את תשובתכם.

שבירת הלוחות שמות, פרק לב, פסוקים יט-כב

יט וַיְהִי כַּאֲשֶׁר קָרַב אֶל-הַמַּחֲנֶה וַיֵּרָא אֶת-הָעֵגֶל וּמַחֲלַת; וַיַּחַר-אֶף מֹשֶׁה וַיִּשְׁלַח מִיָּדוֹ אֶת-הַלַּחַת וַיִּשְׁבֵּר אֹתָם תַּחַת הַר. כ וַיִּקַּח אֶת-הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ וַיִּטְחֵן עַד אֲשֶׁר דָּק וַיִּזְרַע עַל-פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּשְׂקֵךְ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן, מָה-עָשִׂיתָ לָּךְ הַעַם הַזֶּה כִּי-הִבֵּאתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדֹלָה. כב וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן, אֵל-יְיָ אֵף אֲדֹנָי; אֵתָּה יָדַעְתָּ אֶת-הָעַם כִּי בָרַע הוּא.

מדוע שבר משה את הלוחות? מהי בעיניכם משמעות המעשה?

כיצד מתיישב המעשה הזה עם דבריו לה' בפסוקים הקודמים?

קראו את דברי המדרש שלהלן, וכתבו לפי מדרש זה מדוע שבר משה את הלוחות?

ולמה שברך? אמר ר' מאיר כיון שראה משה מה שעשו ישראל, מיד הביט בלוחות וראה שפרח הכתב מהן והשליכן לארץ, משל למה הדבר דומה? לאדם שהיה בידו נר וכבה כיון שראה שכבה הנר, אמר וזה למה בידו? מיד השליכו מידו. כך, כיון שעשו ישראל אותו מעשה, פרח הכתב מן הלוחות. אמר משה אלו למה לי, מיד 'ויחר אף משה'. (מדרש הגדול, הוצאת מוסד הרב קוק)

קראו את דברי 'אחד העם' מדוע שבר משה את הלוחות?

ולצרת הנביא אין גבול. כל עמלו הרב, כל התעודה הגדולה אשר ראה בחזון לעמו, כל תקנתו אשר שעשעה נפשו בדרכו הקשה – הכל היה לאין. והיאוש תקפהו וכוחו תש. 'לוחות הברית' **נפלו מידי ונשתברו**, ואמונתו בעצמו ובמפעלו נעה בקרבו. עתה נוכח לדעת, כמה קשה הדבר לברוא 'עם סגולה' מחומר עכור כזה, ורגע אחד עולה רעיון על לבו, לעזוב 'עם קשה' ערף זה ולמסור 'לוחותיו' למתי מספר הנאמנים בבריתו, למען ישמרו הם את תורתו ויקנו לה מעט מעט לבות הטובים שבבני האדם, עד כי יהיו 'לגוי גדול', – והוא ישוב לו המדברה, אל צאנו. אבל הנביא לא כהן הוא, כי יכנע בנקל לפני החיים וישנה מערכי לבו לפיהם. כמעט עבר הרושם הראשון – וחוזר הנביא לתעודתו ומחליט ללכת הלאה, ויהי מה.

(אחד העם, 'משה', בתוך על פרשת הדרכים, תל אביב: הוצאת דביר, תשכ"ו,)

סקרו את המשמעויות השונות שמייחסים המפרשים לשבירת הלוחות. איזה פירוש מעורר בכם הזדהות? האם יש פירושים שמהם אתם מסתייגים?

האם משה השובר את הלוחות מציית לצו אלוהי או פועל על דעת עצמו?

מי ל-ה', אלי. שמות, פרק לב, פסוקים כ-כט

כ וַיִּקַּח אֶת-הָעֵגֶל אֲשֶׁר עָשָׂה, וַיִּשְׂרֹף בְּאֵשׁ וַיִּטְחֵן עַד אֲשֶׁר-דָּק; וַיִּזְרַע עַל-פְּנֵי הַמַּיִם וַיִּשְׂקֵךְ אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-אַהֲרֹן, מָה-עָשִׂיתָ לָּךְ הַעַם הַזֶּה כִּי-הִבֵּאתָ עָלָיו חֲטָאָה גְדֹלָה. כב וַיֹּאמֶר אַהֲרֹן, אֵל-יְיָ אֵף אֲדֹנָי; אֵתָּה יָדַעְתָּ אֶת-הָעַם כִּי בָרַע הוּא. כג וַיֹּאמְרוּ לִי, עָשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים אֲשֶׁר יִלְכוּ לִפְנֵינוּ: כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ אֲשֶׁר הֶעֱלָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם - לֹא יָדַעְנוּ מָה-הָיָה לוֹ. כד וְאָמַר לָהֶם, לְמִי זֶהב הַתְּפָרְקוּ וַיִּתְּנוּ-לִי וְאֲשַׁלְּכֵהוּ בְּאֵשׁ, וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה. כה וַיֵּרָא מֹשֶׁה אֶת-הָעַם כִּי פָרַע הוּא, כִּי-פָרַעַה אַהֲרֹן לְשִׁמְצָה בְּקִמְיָהֶם.

כו ויעמד משה בשער המחנה ויאמר, מי לה' אלי. ויאספו אליו כל-בני לוי. כז ויאמר להם, פה-אמר ה' אלהי ישראל, שימו איש-חרבו על-ירכו, עברו ושובו משער לשער במחנה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרבו. כח ויעשו בני-לוי כדבר משה; ויפל מן-העם ביום ההוא כשלושת אלפי איש. כט ויאמר משה, מלאו ידכם היום לה', כי איש בבנו ובאחיו - ולתת עליכם היום ברכה.

מדוע לדעתכם משה, שקודם לכן ביקש לפייס ולשכך את הכעס, פועל עכשיו מתוך זעם נורא?

כיצד אתם מבינים את הקריאה "מי ל-ה' אלי" ואת ההנחיות שהוא מוסר לבני שבט לוי?

כיצד אתם מפרשים את מעשיו של משה - האם הוא פועל כמנהיג? כמחנך? כנוקם?

מה דעתכם על תגובתו של משה?

הנצי"ב מוולוז'ין, פירוש 'העמק דבר'

כל שאפשר למעט הסכנה עדיף... ומזה יש ללמוד שהבא לרדוף את הרשע על דבר שחייב באמת, מכל מקום יש להזהר שלא ירדפנו מי שהוא שונאו ומבקש רעתו, שרדיפת אדם היא סכנה עצומה, ואם בא בזה שמץ הנאה עצמית לא יינקה.

כיצד מבין הנצי"ב מוולוז'ין את ההנחיה "והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קרובו"?

אילו תחושות מעוררת בכם הוראה זו?

שמות, פרק לב, פסוקים לא-לד

לא וַיִּשָׁב מֹשֶׁה אֶל-ה' וַיֹּאמֶר: אֲנִי, חָטָא הָעַם הַזֶּה חַטָּא גְדֹלָה וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם אֱלֹהֵי זָהָב. לִב וְעֵתָה, אִם-תִּשָׂא חַטָּאתָם; וְאִם אֵין, מַחְנֵי נָא מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתִבָּתָ. לֵג וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה: מִי אֲשֶׁר חָטָא לִי, אֲמַחֲנּוּ מִסְפָּרֵי. לֵד וְעֵתָה לָךְ נַחַה אֶת-הָעַם...

השוו בין הדברים האלה לבין הדיאלוג הראשון בין משה לאלוהים, בפסוקים ז-יד. כיצד השתנתה עמדתו של משה? כיצד השתנתה עמדתו של אלוהים?

כיצד אתם מבינים את דבריו של משה:

וְעֵתָה, אִם-תִּשָׂא חַטָּאתָם; וְאִם-אֵין--מַחְנֵי נָא, מִסְפָּרָךְ אֲשֶׁר כְּתִבָּתָ.-

האם זהו אולטימטום? תרגיל מבריק במשא ומתן? מעשה של ייאוש או ביטוי לנחישות? לקיחת אחריות או הודאה בכישלון?

'מי אשר חטא לי, אמחנו מספרי' -

כיצד יש להבין את הדברים הללו, הנאמרים לאחר מבצע הטיהור שהוביל משה?

מהי בעיניכם משמעות ההוראה אשר נמסרת למשה 'ועתה לך נחה את העם'?

במדבר, פרק יא, פסוקים יא-טו

יֹא וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל ה', לָמָּה הִרְעִיתָ לְעַבְדְּךָ וְלָמָּה לֹא מָצִיתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ לְשׂוּם אֶת-מִשְׁאֵל כָּל-הָעַם הַזֶּה עָלַי. יִב הָאֲנֹכִי הִרִיתִי אֶת כָּל-הָעַם הַזֶּה אִם אֲנֹכִי, יִלְדָּתִי הוּא כִּי-תֹאמַר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְּחִיקְךָ כְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמֵּן אֶת-הַיֵּנֶק עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְרָהָם? יֵג מֵאֵין לִי בִשָּׂר לְתֵת לְכָל-הָעַם הַזֶּה, כִּי יִכְנּוּ עָלַי לֵאמֹר, תָּנָה-לָנוּ בִשָּׂר וְנֹאכְלָהּ. יֵד לֹא-אוֹכֵל אֲנֹכִי לְבַדִּי לְשֵׂאת אֶת-כָּל-הָעַם הַזֶּה כִּי כָבֵד מִמֶּנִּי. טו וְאִם כֹּכָה אֶת-עֲשֵׂה לִי, הִרְגֵנִי נָא הַרְגֵם-מִצָּאתִי חֵן, בְּעֵינֶיךָ, וְאַל אֲרָאָה בְּרַעְתִּי.

שרטטו את קשת הרגשות העולה מפסוקים אלו. מה דעתכם על הלך הרוח שבו נתון משה? מה מבדיל לדעתכם בין האולטימטום שמציג משה בשמות לב, פסוק לב, לבין תביעתו כאן:

(במדבר יא, טו) 'ואם ככה את עשה לי הרגני נא הרג...'. האם מניעיו של משה בשני המקרים דומים או שונים?

קֶרֶן עוֹר פְּנֵי מֹשֶׁה

שמות, פרק לד, פסוקים כט-לה

כֹּט וַיְהִי בְרִדְתָּ מֹשֶׁה מֵהָרֹם סִינַי וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵדוּת בְּיַד-מֹשֶׁה בְּרִדְתּוֹ מִן-הָהָר; וּמֹשֶׁה לֹא-יָדַע כִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אֹתוֹ. לֹא וַיֵּרָא אֶהָרָן וְכָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת-מֹשֶׁה, וְהָיָה קֶרֶן עוֹר פָּנָיו וַיֵּרָאוּ מִגֹּשֶׁת אֱלֹהֵי. לֹא וַיִּקְרָא אֲלֵהֶם מֹשֶׁה, וַיֵּשְׁבוּ אֵלָיו אֶהָרָן וְכָל-הַנְּשָׂאִים בְּעֵדָה וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֲלֵהֶם. לֵב וְאַחֲרֵי-כֵן נִגְשׂוּ כָל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּצְוּם אֶת כָּל-אִשְׁרֵי דְבַר ה' אֹתוֹ בְּהָרֹם סִינַי. לֵג וַיִּכַּל מֹשֶׁה מִדְּבַר אֲתָם וַיִּתֵּן עַל-פָּנָיו מִסֹּהָ. לֵד וּבָבֹא מֹשֶׁה לְפָנָיו ה' לְדַבֵּר אֹתוֹ, יָסִיר אֶת-הַמִּסֹּה עַד-צֵאתוֹ וַיֵּצֵא וַדְּבַר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת אִשְׁרֵי יְצִוָה. לֵה וַרְאוּ בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אֶת-פָּנָיו מֹשֶׁה כִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו מֹשֶׁה; וְהִשִּׁיב מֹשֶׁה אֶת הַמִּסֹּה עַל-פָּנָיו עַד-בֹּאוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ.

מיכאלנג'לו, פסל "משה עם קרניים",
כנסיית סן פיטרו אין וינקולי, רומא (1513-1515),

מדוע קרנו פניו של משה ברדתו מן ההר? האם הסיבה לכך חיצונית או פנימית?
האם היצירה של מיכאלאנ'לו היא מפרשת נכון את הפסוק? נמק את תשובתך.
קראו את דברי ר' אלימלך, מה הסיבה לכך שעור פניו של משה קרן לפי פירושו?

רבי אלימלך מליז'אנסק : דהצדיק המדבר עם אדם דברי קדושות ויראת ה', אזי בא לו ההתלהבות גדול בלבו ויאיר פניו באור גדול מהתלהבות אש אשר בקרבו וכל זאת לא ידע משה בעצמו אם יש לו התלהבות כלל וזהו בדברו אתו, רצה לומר כשהיה איזה אדם מדבר עם משה דברי קדושות.

מה יחסו של העם למשה? מדוע עוטה משה מסווה על פניו?

שמות, פרק לה,

א וַיִּקְהַל מֹשֶׁה אֶת-כָּל-עַדְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם: אֱלֹהֵי הַדְּבָרִים אֲשֶׁר צִוָּה ה' לַעֲשׂוֹת אִתְּכֶם.

השוו בין לשון הפסוק לבין רגע הראשית של חטא העגל בפרק ל"ב:

וַיִּקְהַל הָעָם עַל-אַהֲרֹן, וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו קוּם עֲשֵׂה-לָנוּ אֱלֹהִים (שמות, פרק לב, פסוק א)

מה השתנה? במה נבדל פסוק א' בפרק ל"ה מפסוק א' בפרק ל"ב?

הדרמה המטלטלת של חטא העגל מאיימת לשבש את ברית סיני. מה דעתכם על האופן שבו מתמודד משה עם המשבר? באיזו מידה עולה בידו לתקן ולהשיב את הסדר על כנו?

קראו את דברי אחד העם שלהלן:

אחד העם, 'משה', בתוך על פרשת הדרכים, תל אביב: הוצאת דביר, תשכ"ו, עמ' רכט-רל

א) **הנביא הוא איש האמת.** רואה הוא את החיים כמו שהם וקולט רשמיהם בלי נטיות עצמיות, ומה שרואה הוא מגיד כמו שרואה, בלי חשבונות צדדיים. ומגיד הוא את האמת לא מפני שרצונו בכך, לא מפני שבדק ומצא, שכן מחויב הוא לעשות, אלא מפני שכן מוכרח הוא לעשות, מפני שזו היא תכונה מיוחדת לרוחו, תכונה, שאין ביכלתו להשתחרר ממנה, אפילו אם רוצה הוא להשתחרר. [...]

ב) **הנביא הוא איש הקצוות.** מצמצם הוא דעתו ולבו באידיאל שלו, שבו הוא מוצא תכלית החיים ולו הוא רוצה לשעבד את החיים עד הקצה האחרון, בלי שיר כל שהוא. **בפנימיות נפשו נושא הוא עולם שלם, אידיאלי, ולפיו יעמול לתקן גם את העולם החיצוני,** המוחשי. מכיר הוא הפרה ברורה, שכך צריך להיות, וזה מספיק לו בשביל לדרוש בכל תוקף, שכך יהיה באמת, ואינו יכול לקבל שום אמתלא, ואינו יכול להסכים לשום פשרה, ואינו נח מזעפו ותוכחתו, אף אם כל היקום יתנגד לו.

ומתוך שתי אלו התכונות היסודיות יוצאת תכונה שלישית, המורכבת משתייהן יחד :
שלטון הצדק המוחלט בנפשו של הנביא, בדבריו וכל מעשיו. בהיותו איש האמת, אי־אפשר שלא יהיה גם **איש הצדק.** כי מה הוא הצדק, אם לא האמת במעשה? **ובהיותו איש הקצוות, אינו יכול לשעבד את הצדק – כמו שאינו יכול לשעבד את האמת – לשום תכלית צדדית,** לותר עליו במקום שהשעה צריכה לכך או אף במקום שרגש האהבה או רגש החמלה מתקומם לו. **הצדק של הנביא הוא על כן צדק מוחלט,** שאינו מוגבל משום צד, לא מצד הצרכים החברתיים ולא מצד הנטיות האישיות.

האם העקרונות שעליהם מצביע אחד העם מסייעים להבין את מעשיו של משה בפרשת חטא העגל?

אילו סגולות החשובות למנהיג נחשפות בדמותו של משה בפרקים שקראנו? האם תרצו להוסיף לניתוח של אחד העם תכונות יסודיות נוספות?